

Lotte Belice Baltussen, Johan Oomen, Maarten Brinkerink,
Maarten Zeinstra, Nikki Timmermans
Holandia

Open Culture Data: otwarcie danych GLAM od podstaw¹

Streszczenie: *Open Culture Data (dane otwartej kultury) to ruch, który zaczął rozwijać się pod koniec 2011 r. od obywatelskiej inicjatywy, mającej na celu otwarcie danych w sektorze kultury oraz rozbudzenie zainteresowania (twórczego) ich ponownym wykorzystaniem. W tych okolicznościach, zorganizowaliśmy maraton dla programistów (hackathon), w wyniku którego powstało 13 aplikacji Open Culture Data. Po tym pomyślnym pierwszym półroczu uformowała się trwała społeczność osób zawodowo związanych ze sferą dziedzictwa kulturowego, praw autorskich oraz specjalistów od otwartych danych i programistów. W kwietniu 2012 r. rozpoczął się kurs mistrzowski Open Culture Data, podczas którego 17 instytucji zdobyło praktyczną, techniczną i prawniczą wiedzę, jak otwierać dane w celu ich ponownego wykorzystania. Ponadto, zorganizowaliśmy konkurs na aplikacje oraz trzy maratony programistyczne, podczas których poproszono programistów o ponowne użycie zbioru danych otwartej kultury (Open Culture Dataset) w sposób nowatorski i innowacyjny. W wyniku tych działań powstało 27 kolejnych aplikacji oraz 34 otwarte zbiory danych. W niniejszym artykule chcemy podzielić się z instytucjami dziedzictwa kulturowego wiedzą zdobytą podczas rzeczywistych jakościowych i ilościowych doświadczeń, dobrych praktyk oraz wytycznych z otwierania danych i sposobów na ich ponowne wykorzystanie przez siostrzane instytucje. Póki dziedzina otwartych danych kultury jest stosunkowo świeża, ma to bardzo istotne znaczenie dla wzbudzania w innych chęci przyłączenia się do ruchu otwartych danych. Dlatego też, czynimy pierwsze kroki, by przekroczyć granice i rozpowszechnić tę inicjatywę w Europie zarówno pod względem praktycznym, jak i strategicznym.*

Słowa kluczowe: *otwarte dane; otwarte treści; otwarte metadane; dane otwartej kultury; Open Culture Data, GLAM; Holandia; otwarte licencje; konkursy; aplikacje internetowe; Europeana*

1. Wprowadzenie

Otwarte dane stają się coraz popularniejszym sposobem publikowania informacji w internecie, gdy *nowe modele wyszukiwania, współpracy i tworzenia wiedzy [zyskują na sile]*². Otwarte dane to dane, do których każdy może uzyskać dostęp, rozpowszechniać je czy ponownie wykorzystać, nawet do celów komercyjnych, bez konieczności proszenia o zgodę ich właściciela. Wiele instytucji pararządowych już publikuje część swoich danych w sposób otwarty. Sprawa otwartych danych jest też traktowana priorytetowo w Europejskiej Agendzie Cyfrowej (Digital Agenda in Europe)³. Wiceprzewodnicząca

---

¹ Artykuł jest tłumaczeniem publikacji: BALTUSSEN, L.B., OOMEN, J., BRINKERINK, M., ZEINSTRA, M., TIMMERMANS, N. Open Culture Data: Opening GLAM Data Bottom-up. W: *Museums and the Web 2013* [on-line]. Opublikowany 31.01.2013, [dostęp 01.10.2014]. Dostępny w: <http://goo.gl/94Bs5j>.

² EDSON, M. Museums and the Commons: Helping makers get stuff done. W: *Slideshare* [on-line]. Draft 16.12.2010 [dostęp 24.01.2013]. Dostępny w: <http://goo.gl/tkABXt>.

³ NIGGEMANN, E., DECKER, J. de, LÉVY, M. *The New Renaissance. Reflection group on bringing Europe's cultural heritage online* [on-line]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011 [dostęp 10.12.2012]. Dostępny w:

http://www.eurosfairer.prd.fr/7pc/doc/1302102400_kk7911109enc_002.pdf.

Cyfrowej Agendy Komisji Europejskiej (Digital Agenda of the European Commission), Neelie Kroes, zwróciła się nawet z następującym przesłaniem:

Pragnę zachęcić instytucje kultury by udostępniały swoje dane... to wspaniała okazja, by pokazać, jak dziedzictwo kulturowe może służyć innowacyjności, jak może stać się napędem dla nowych dróg rozwoju. Muzea, archiwa i biblioteki nie mogą tego przegapić⁴.

Większość instytucji GLAM (galerii, bibliotek, archiwów, muzeów) jeszcze nie wprowadziła tych nowych form transparentności do swoich strategii. Jednakże coraz wyraźniej uświadamiają sobie, że otwarty dostęp do danych pomaga w kierowaniu użytkowników do zasobów dostępnych on-line, np. dostarczanie treści do opracowania haseł w Wikipedii sprzyja rozwojowi tego tak popularnego wśród użytkowników źródła. Zatem otwarte dane wspierają instytucje kultury w wypełnianiu przez nie misji publicznej, polegającej na udostępnianiu naszego wspólnego dziedzictwa nie tylko w sposób przez nie ustalony, ale także zewnętrznymi kanałami.

Günter Waibel i Ricky Erway stwierdzają, że *aby zawartość [GLAM] była faktycznie dostępna, powinna ona być tam, gdzie są użytkownicy, wpisana w ich codzienne kontakty⁵*. Zacieśnia się dzięki temu współpraca w świecie GLAM i poza nim. Pozwala to na tworzenie nowych usług i wspieranie kreatywnego wykorzystywania zasobów w nowych przedsięwzięciach. Jak zauważa Bill Joy w *Prawie Joy'a: Nie ważne kim jesteś, wielu z najmądrzejszych ludzi pracuje na kogoś innego⁶*. Tak oto, zachęcając osoby z zewnątrz do wykorzystywania źródeł dostępnych publicznie, pobudza się innowacyjność w sektorze GLAM oraz podwyższa i urozmaica jakość usług, co wchodzi w zakres misji publicznej polegającej na tworzeniu zasobów dostępnych szerokiemu kręgowi odbiorców.

Bazując na tych kierunkach rozwoju, członkowie Dutch Heritage Innovators Network⁷, Kennisland oraz Netherlands Institute for Sound and Vision wraz z Hack de Overheid, wystąpili we wrześniu 2011 r. z inicjatywą Open Culture Data (hol. *Open Cultuur Data*). Zespół stanowią osoby zawodowo związane ze sferą kultury: programiści, projektanci, specjaliści od praw autorskich oraz eksperci od otwartych danych, dążący do udostępnienia zbiorów danych z dziedziny kultury na otwartych licencjach oraz inspirowania do tworzenia użytecznych i nowatorskich aplikacji, w których te zbiory danych mogą funkcjonować. Inicjatywa zachęca do podejmowania dialogu i wymiany doświadczeń w zakresie coraz szerszego otwierania danych z dziedziny kultury. W tych

⁴ KROES, N. Foreword: Culture and Open Data: How Can Museums Get the Best from their Digital Assets? *Uncommon Culture: From Closed Doors to Open Gates* [on-line]. 2011, vol. 2, no. 3/4 [dostęp 10.12.2012]. Dostępny w: <http://goo.gl/PsTai7>.

⁵ WAIBEL, G., ERWAY, R. Think global, act local—library, archive and museum collaboration. *Museum Management and Curatorship* 2009, no. 24(4), s. 1–14.

⁶ Zob.: LAKHANI, K.R., PANETTA, J.A. *The Principles of Distributed Innovation* [on-line], [dostęp 01.10.2014]. Dostępny w: <http://www.mitpressjournals.org/doi/pdf/10.1162/itgg.2007.2.3.97> — przyp. red.

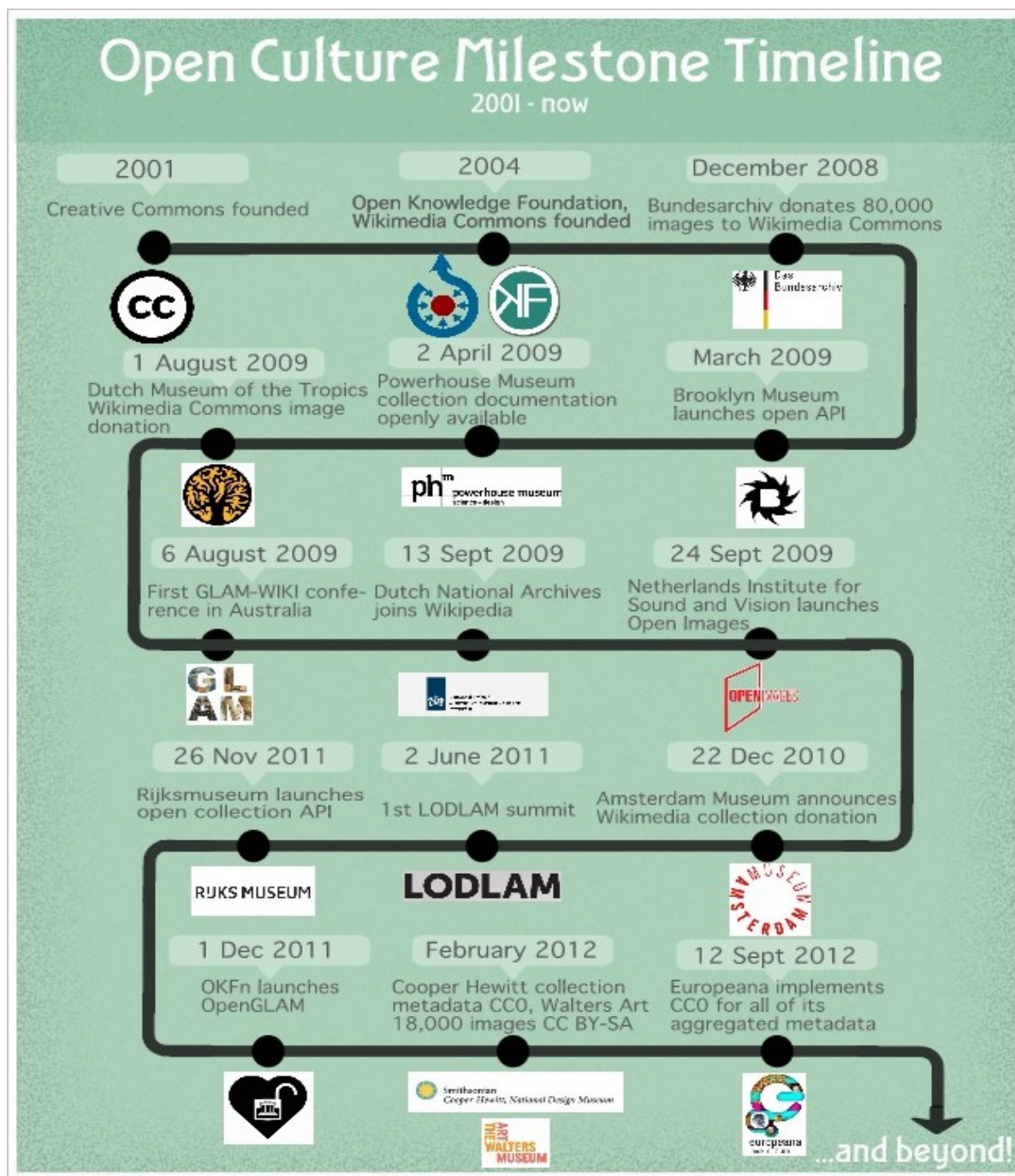
⁷ GROB, B. i in. Why Reinvent The Wheel Over And Over Again? How an Offline Platform Stimulates Online Innovation. W: *Museums and the Web 2011* [on-line]. Published 31.03. 2011 [dostęp 24.01.2013]. Dostępny w: <http://goo.gl/VoBdtc>.

okolicznościach zorganizowano kurs mistrzowski dla instytucji kultury: serię maratonów programistycznych oraz konkursów na aplikacje.

W niniejszym artykule podzielimy się doświadczeniami z udanego pierwszego półrocza działalności Open Culture Data, przedstawiając spostrzeżenia, które zebraliśmy w toku naszych holenderskich doświadczeń z kształtowania sektora kultury zorientowanego na otwarte dane. Zanim opiszemy, czym jest inicjatywa Open Culture Data i jak się uformowała oraz zanim omówimy wyniki działań społeczności (utworzenie sieci kontaktów zainteresowanych instytucji, uczenie ich, w jaki sposób należy otwierać swoje zasoby oraz nawiązanie współpracy z programistami), przedstawimy w ogólnym zarysie tło funkcjonowania otwartych danych GLAM. Na końcu zastanowimy się nad korzyściami i zagrożeniami, jakie w przypadku GLAM wiążą się z byciem „otwartym” oraz nad naszymi dalszymi planami.

2. Kamienie milowe otwartej kultury — zarys

Mimo że w środowisku GLAM otwarte dane nie przyjęły się jeszcze na dużą skalę, to ważni pionierzy, istotne przedsięwzięcia, projekty i organizacje inicjują i krzewią rozwój otwartych danych w tym sektorze. Chronologia wydarzeń przedstawiona na infografice (il. 1) daje — z oczywistych względów niewyczerpująco — ogłęd kluczowych wydarzeń będących dla Open Culture Data źródłem wiedzy i inspiracji:

II. 1. Kamienie milowe w historii danych otwartej kultury.
Źródło: Oprac. Lotte Belice Baltussen (CC BY-SA).

Ogromny i wciąż powiększający się zbiór studiów przypadku można znaleźć na blogu Open Knowledge Foundation [OpenGLAM](#)⁸ oraz na stronie [GLAM-WIKI](#).

⁸ Wszystkie odesłania do stron internetowych przedstawiają wersję aktualną w dn. 11.10.2014 r. — przyp. red.

3. Czym jest Open Culture Data?

Open Culture Data wystartowała we wrześniu 2011 r. od sformułowania wytycznych, które objaśniały uczestnikom, jakimi minimalnymi zasadami powinni się kierować:

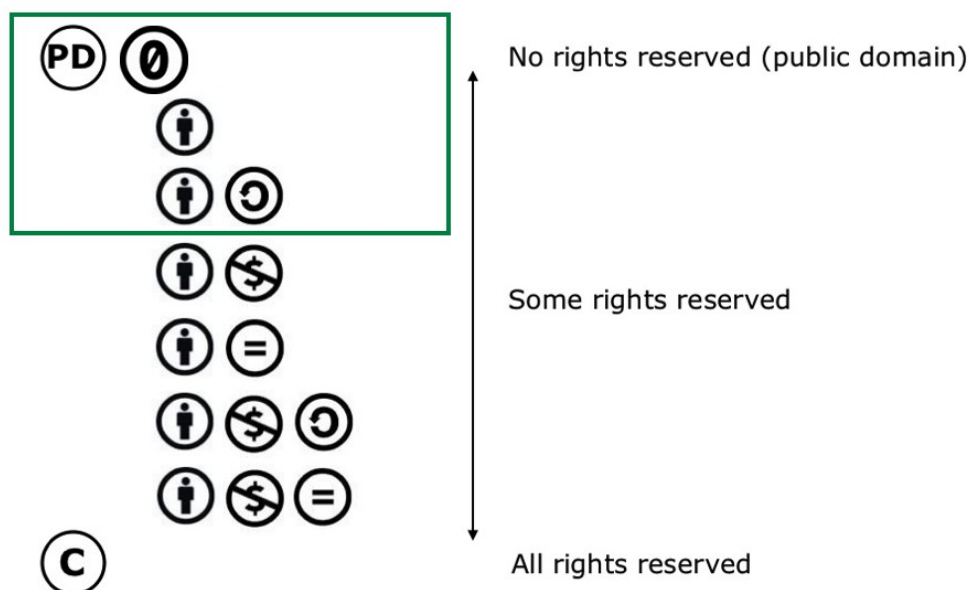
1. Open Culture Data to wiedza i informacja instytucji kultury, organizacji lub inicjatyw na temat ich własnych zasobów i/lub działalności.
2. Każdy może sięgać, używać i rozpowszechniać ponownie Open Culture Data (na warunkach otwartych licencji lub poprzez udostępnienie materiałów w przestrzeni publicznej).
3. Open Culture Data udostępniane są w (ustandaryzowanym) formacie cyfrowym, dzięki czemu ponowne wykorzystanie danych jest możliwe.
4. Struktura i potencjalne aplikacje Open Culture Data są dokumentowane na blogu.
5. Dostawca Open Culture Data powinien być przygotowany na udzielanie odpowiedzi na pytania zainteresowanych stron na temat danych i szanować wysiłki, które podejmuje społeczność otwartych danych na rzecz rozwoju nowych zastosowań.

W Open Culture Data wyraźnie odróżnia się zawartość od metadanych. Wszelkie zdigitalizowane obiekty kultury definiuje się jako *zawartość* (np. zeskanowany obraz, obiekty sfotografowane, cyfrowe wersje tekstów). Wszelkie informacje opisowe dotyczące obiektu określa się mianem *metadanych* (np. nazwa twórcy, data powstania, wielkość obiektu, opis). Dopuszczalne otwarte licencje zgodne z wyżej wymienionymi zasadami to dla:

1. **Metadanych:** Creative Commons Public Domain Dedication (CC0). Użycie CC0 oznacza jednoznaczne zrzeczenie się wszelkich praw, które mogą być związane z tymi metadanymi, w tym europejskiego swoistego prawa dotyczącego ochrony baz danych. Ochrona baz danych jest szczególnym prawem *sui generis* Unii Europejskiej, chroniącym bazy danych *reprezentujące istotny wkład*⁹.
2. **Zawartości:** znak domeny publicznej (Public Domain Mark) w przypadku, gdy prawa autorskie wygasły; Creative Commons Attribution (CC BY) lub Creative Commons Attribution-ShareAlike (CC BY-SA) w przypadku, gdy organizacja ma (własne, jasno sformułowane) prawa.

---

⁹ HUGENHOLTZ, P.B. Abuse of database right. Sole-source information banks under the EU Database Directive. W: LÉVÊQUE, F., SHELANSKI, H. (red.). *Antitrust, Patents and Copyright: EU and US Perspectives*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2005, s. 203–219. [Referat dostępny również w formie PDF — przyp. red.]: HUGENHOLTZ, P.B. Abuse of database right: Sole-source information banks under the EU Database Directive. W: *IVIR Institute for Information Law : publications* [on-line], [dostęp 20.01.2013]. Dostępny w: <http://www.ivir.nl/publications/hughenholtz/abuseofdataseright.pdf>.

II. 2. Granice demarkacyjne licencji i praw przyjęte przez Open Culture Data.

Źródło: Oprac. zespół Kennisland (CC BY-SA 3.0).

Są trzy powody przemawiające za tym, by korzystać z tych szczególnych otwartych licencji. Po pierwsze, licencje Creative Commons są implementowane i używane na całym świecie. Po drugie, taki wybór jest zgodny z prawnymi wymaganiami innych projektów wspierających otwarte dane. Na przykład Europeana przyjęła CC0 dla metadanych jako warunek konieczny, który muszą spełnić dostawcy danych, jeśli chcą udostępnić swoje zasoby informacji poprzez ten europejski agregator kolekcji kulturowych. W sumie Europeana objęła ponad 20 mln obiektów¹⁰. W styczniu 2013 r. zarząd Digital Public Library of America (DPLA) także zalecił stosowanie zasad CC0 w odniesieniu do metadanych. Po trzecie, CC BY oraz BY-SA są jedynymi licencjami zgodnymi z zasadami otwartej zawartości Wikimedia Commons, czyli repozytorium mediów Wikipedii. Zarząd uznał, że pozostałe cztery licencje Creative Commons są zbyt restrykcyjne, bo nie pozwalają na wykorzystanie w celach komercyjnych ani/lub na tworzenie pochodnych dzieł¹¹.

4. Otwarte Dane Kultury: od działania *ad hoc* do stabilnej społeczności

Pierwsze cztery miesiące — kształtowanie się społeczności

We wrześniu 2011 r., wąska grupa inicjatorów z Dutch Heritage Innovators Network — osób zawodowo związanych z sektorem dziedzictwa kulturowego, oraz działacze na rzecz otwartych danych z Hack de Overheid, funkcjonującej w Holandii od 2009 r., dostrzegli

¹⁰ DUVEBORG, M., BOLIN, J. Europeana's huge cultural dataset opens for re-use. W: *Europeana Professional* [on-line]. 12.09.2012 [dostęp 24.01.2013]. Dostępny w: <http://goo.gl/KDfklz>.

¹¹ Commons:Licensing. W: *Wikimedia Commons* [on-line]. Published January 14, 2013 [dostęp 21.01.2013]. Dostępny w: <http://goo.gl/9ThRwe>.

nadarzającą się okazję do rozpropagowania idei otwartych danych w sektorze kultury i połączyli siły. Jako sieć [Open Culture Data](#) rozpoczęliśmy od wzięcia udziału w krajowych zawodach [Apps for the Netherlands](#), których pierwotnym celem było szukanie ponownego zastosowania dla danych rządowych. W ciągu trzech miesięcy zespół określił, opisał i przedstawił osiem otwartych zbiorów danych pochodzących od sześciu niezależnych dostawców: ab-c media, Amsterdam Museum, Dutch National Archives, EYE Film Institute Netherlands, Netherlands Institute for Sound and Vision oraz Rijksmuseum.

Przedstawiciele tych organizacji dostarczyli swoje zbiory danych na wielki maraton programistyczny, zorganizowany w listopadzie przez Hack de Overheid (500 programistów), na którym opracowano 13 aplikacji zawierających dane dostępne poprzez sieć Open Culture Data. Ośmiu programistów zgłosiło swoje aplikacje na zawody. Co zaskakujące, w zawodach poświęconych ponownemu wykorzystaniu danych rządowych, nagrody wygrały trzy aplikacje oparte na danych związanych z kulturą, w tym finalista. Konkurs wygrał Glimworm IT ze swoją aplikacją Vistory (aplikacja służąca do odtwarzania historycznych materiałów filmowych na kamerze w smartfonie — il. 3). Aplikacja Rijksmonumenten.info (portal danych na temat najważniejszych zabytków Holandii), opracowana przez Arjana den Boer, wygrała w kategorii „Edukacja”, a nagrodę dodatkową otrzymała aplikacja ConnectedCollection (widżet wyszukiwania pomiędzy zasobami), opracowana przez Wout van Wezel (Cit). (Wykaz wszystkich zbiorów danych i aplikacji znajduje się w załącznikach 1 i 2).

Il. 3. Zwycięzca konkursu „Apps for the Netherlands” — Vistory.

Źródło: Vistory — *The Interactive Historical Video App* [on-line], [dostęp 01.10.2014]. Dostępny w: <http://www.vistory.nl/>.

Mimo że projekt Open Culture Data powstał jako doraźna i eksperymentalna inicjatywa, okazało się, że jest zapotrzebowanie na dane zasobów kultury, które mogłyby być szeroko wykorzystywane oraz na silną społeczność, która by ustanawiała i propagowała

kulturę na (między)narodowej arenie otwartych danych. Ze względu na tę potrzebę połączoną z entuzjazmem programistów, doszliśmy do wniosku, że powinniśmy kontynuować i rozwijać działalność Open Culture Data.

4. Zdobywanie pierwszych doświadczeń

Na początku 2012 r. inicjatywa została przyjęta do projektu cyfryzacyjnego [Images for the Future](#) oraz do [Creative Commons Netherlands](#). W marcu 2012 r. Open Kultur Data otrzymała wsparcie moralne od otwartej społeczności w postaci nagrody [European Public Sector Information Platform Trailblazer](#) za to, że podejmuje nowe i ekscytujące działania w ramach otwartych danych w Europie. W tym samym czasie, ze strony osób zawodowo związanych z różnorodnymi instytucjami kultury, padały podobne zapytania o to, jak otwierać dane. Dlatego zdecydowaliśmy się na dwa działania, które połączyłyby właścicieli danych, programistów i strategów, aby mogli się wzajemnie inspirować i wspierać.

Pierwsze z działań polegało na zorganizowaniu przez Creative Commons Netherlands kursu mistrzowskiego, który otwarto w kwietniu 2012 r. Wzięli w nim udział przedstawiciele różnych organizacji GLAM, którzy dzięki materiałom szkoleniowym i wykładom zostali przeprowadzeni przez cały proces otwierania zbioru danych z dziedziny kultury. Drugie z działań, prowadzone równolegle, polegało na ogłoszeniu konkursu na aplikacje, celem zmotywowania programistów do twórczego ponownego wykorzystania zbiorów danych z dziedziny kultury. Wyniki tych działań przedstawiono poniżej.

5. Wyniki i doświadczenie zdobyte w ciągu półtora roku działalności Open Culture Data.

Kurs mistrzowski: szybka droga ku otwarciu danych

Kurs mistrzowski Open Culture Data rozpoczął się w kwietniu 2012 r. a zakończył w czerwcu 2013. Spodziewaliśmy się, że zainteresowanie będzie na poziomie 10–15 zgłoszeń, ale okazało się, że aplikowały 24 holenderskie instytucje kultury, z których 17 wzięło udział w kursie. Część instytucji, które się wycofały, uczyniła to ze względu na fakt posiadania zbiorów o nieuregulowanym statusie prawnym i sami doradziliśmy im, by zrezygnowały w tym czasie z uczestnictwa w kursie, część natomiast zrezygnowała z powodu ograniczeń czasowych.

W roli trenerów wystąpili przedstawiciele instytucji, które otworzyły swoje dane już w 2011 r. Na kurs zgłosiły się organizacje różnego typu — duże i (bardzo) małe: pięć archiwów (regionalnych i krajowych), biblioteka, sześć muzeów, cztery instytuty wiedzy, jeden instytut dziedziny oraz jeden holenderski projekt turystyczny. Uczestników charakteryzował różny poziom wiedzy na temat otwartych danych, począwszy od osób związanych z organizacjami, które już zawiązały grupy robocze ds. otwartych danych, a skończywszy na takich, których decydenci nie byli do końca przekonani o korzyściach

płynących z otwarcia danych. Na kursie poruszano kolejno następujące zagadnienia, które prowadziły uczestników przez procedury konieczne przy otwieraniu zbiorów danych:

1. Stworzenie pakietów praw autorskich.
2. Technologia i narzędzia (począwszy od otwartych licencji, a skończywszy na API).
3. Ponowne wykorzystanie i aplikacje.
4. Korzyści i zagrożenia.
5. Maratony programistyczne.

Wśród materiałów szkoleniowych znalazły się trzy białe księgi (na otwartych licencjach) omawiające kwestie prawne i technologiczne oraz przedstawiające przydatne narzędzia służące do publikowania zasobów i metadanych^{12 13 14}. Każdy z uczestników miał swojego trenera, osobę z doświadczeniem w zakresie otwartych danych, który pomagał w rozwiązywaniu pojawiających się problemów i udzielał odpowiedzi na pytania. Co ważne, trenerzy w najdrobniejszych szczegółach objaśniali kwestie praw autorskich oraz prawnego statusu digitalizowanych prac, gdyż te właśnie zagadnienia okazały się być najbardziej trudnymi dla kursantów. W efekcie, tym właśnie problemom poświęcono znaczącą część kursu.

(Dostrzeżone) zagrożenia związane z otwarciem danych

Po pierwszych trzech lekcjach kursu, na których gościnnie wykładali specjaliści od prawa autorskiego, danych i oprogramowania, kursanci zdobyli wiedzę i doświadczenie pozwalające na udział w warsztatach, które odbyły się w połowie maja 2012 r. Podczas warsztatów, w trakcie trzech paneli dyskusyjnych, 17 uczestników kursu zastanawiało się nad (dostrzeżonymi) korzyściami i zagrożeniami dla instytucji kultury, wynikającymi z otwierania ich zasobów. Za punkt wyjścia posłużyła biała księga Europeany¹⁵ na temat otwartych danych: *The Problem of the Yellow Milkmaid (Problem żółtej Mleczarki)*¹⁶. Wymienia się w niej dziesięć najważniejszych korzyści i zagrożeń wynikających z otwierania danych, które sformułowano podczas warsztatów eksperckich z udziałem instytucji sektora kultury. Należy zauważyć, że opracowanie to skupia się szczególnie na otwarciu metadanych, nie uwzględniając otwartych treści (zawartości), które są dużo

¹² ZEINSTR, M., TIMMERMANS, N. Auteursrecht en Open Data in de Culturele Sector. W: *Open Cultuur Data* [on-line]. Amsterdam: Creative Commons Nederland. Consulted, 2012 [dostęp 10.12.2012]. Dostępny w: <http://www.opencultuurdata.nl/wp-content/uploads/2012/07/Auteursrecht-en-Open-Data-in-de-Culturele-Sector.pdf>.

¹³ ZEINSTR, M., TIMMERMANS, N. Creative Commons-licenties en methoden voor het openstellen van culturele data. W: *Open Cultuur Data* [on-line]. Amsterdam: Creative Commons Nederland, 2012 [dostęp 10.12.2012]. Dostępny w: <http://www.opencultuurdata.nl/wp-content/uploads/2012/07/Creative-Commons-licenties-en-methoden-voor-het-openstellen-van-culturele-data.pdf>.

¹⁴ ZEINSTR, M., TIMMERMANS, N. Open data: delen, verbinden, verrijken. W: *Open Cultuur Data* [on-line]. Amsterdam: Creative Commons Nederland, 2012 [dostęp 10.12.2012]. Dostępny w: <http://www.opencultuurdata.nl/wp-content/uploads/2012/07/Open-Data-Delen-Verbinden-en-Verrijken.pdf>.

¹⁵ W dalszej części artykułu autorzy często odwołują się do *Białej Księgi Europeany (Europeana Whitepaper 2011, no. 2)*, określając ją raportem Europeany — przyp. red.

¹⁶ VERWAYEN H., ARNOLDUS, M., KAUFMAN P.B. The problem of the yellow Milkmaid: a business model perspective on open metadata. W: *Europeana Whitepaper* [on-line]. 2011, no. 2 [dostęp 10.12.2012]. Dostępny w: <http://pro.europeana.eu/documents/858566/2cbf1f78-e036-4088-af25-94684ff90dc5>.

bardziej problematyczne, ponieważ o ile instytucje najczęściej mają prawa do metadanych, o tyle nie zawsze dysponują prawami do zawartości. Na przykład z ponad 23 mln rekordów znajdujących się w Europeanie, pochodzących od organizacji działających w sferze dziedzictwa kultury na terenie całej Europy, status prawny kształtuje się następująco:

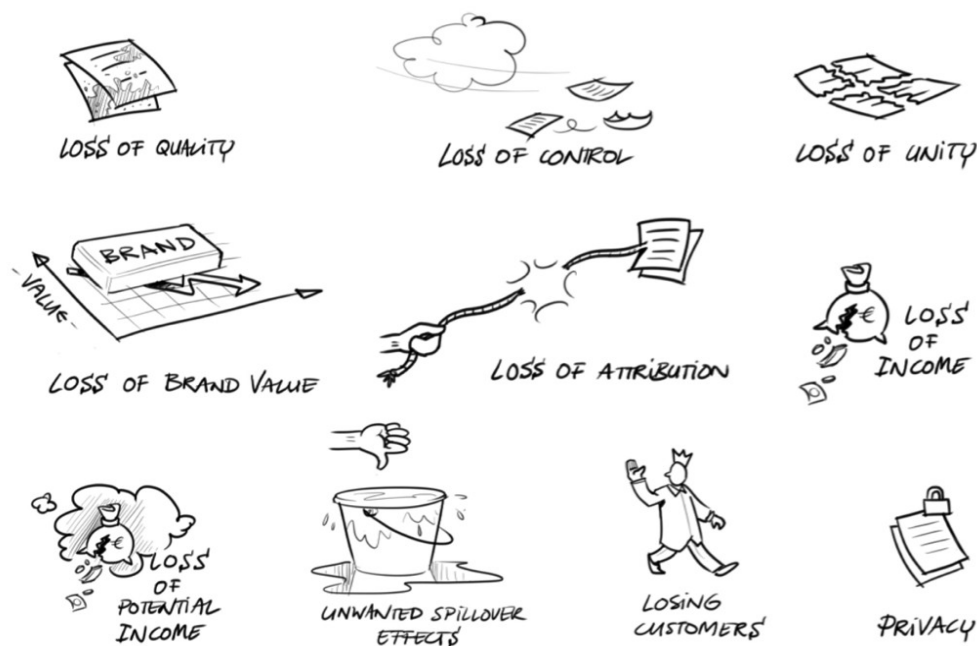
- Prawa zastrzeżone (w sumie: 9 199 423)
  - Prawa zastrzeżone — wolny dostęp: 7 042 439
  - Prawa zastrzeżone — dostęp ograniczony: 961 939
  - Prawa zastrzeżone — dostęp płatny: 1 195 045
- Domena publiczna (w sumie: 4 544 653)
  - Znak domeny publicznej: 3 782 261
  - CC0 (przekazanie do domeny publicznej): 762 392
- na licencji Creative Commons (w sumie: 1 802 538)
  - Creative Commons — uznanie autorstwa (BY): 47 836
  - Creative Commons — na tych samych warunkach (SA): 1 001 399
  - Creative Commons — uznanie autorstwa — użycie niekomercyjne (BY-NC): 156 595
  - Creative Commons — uznanie autorstwa — bez utworów zależnych (BY-ND): 9516
  - Creative Commons — uznanie autorstwa — użycie niekomercyjne — na tych samych warunkach (BY-NC-SA): 212 954
  - Creative Commons — uznanie autorstwa — użycie niekomercyjne — bez utworów zależnych (BY-NC-ND): 374 238¹⁷.

Liczby nie sumują się do 23 mln, ponieważ niektóre rekordy nie mają jasno określonego statusu prawnego. Mimo to, powyższy przegląd pokazuje, że treści zamieszczone w Europeanie są w większości wypadków prawnie zastrzeżone. To nie oznacza, że dostawcy danych nie mają praw do tych treści (mogą zdecydować się na nieotwarte prezentowanie), tylko że znaczna część zasobów nadal podlega prawu autorskiemu. Poza tym w przypadku zasobów udostępnionych poprzez Europeana, które nadal podlegają prawu autorskiemu, stosunkowo łatwo dałoby się ustalić zasady dostępu on-line; zasoby o skomplikowanym statusie prawnym raczej nie będą póki co udostępnione w internecie.

Choć raport Europeany napisany został w odniesieniu do metadanych, to wnioski można przełożyć na korzyści i zagrożenia związane z otwarciem zawartości (zasobów), co przedstawiono poniżej. Tych dziesięć najważniejszych zagrożeń zdefiniowanych w raporcie Europeany to:

---

¹⁷ Query of the Europeana API on the rights status of all records in the Europeana database. W: *Europeana API Service* [on-line], [dostęp 31.01.2013]. Dostępny w: <http://pro.europeana.eu/api>.

II. 4. Zagrożenia wynikające z otwarcia danych.

Źródło: Image by JAM/Europeana (CC BY 3.0).

W dniu 28 czerwca 2012 r., w ramach jednodniowego sympozjum „Boss of your own metadata”, przeprowadzono warsztaty, zorganizowane przez centrum wiedzy [Digital Heritage Netherlands](#), według takiego samego schematu jaki przyjęto na kursie „Risks and Benefits”. Warsztaty poprowadzono wspólnie z Open Knowledge Foundation i podzielono je na dwie równoległe sesje, w których w sumie uczestniczyło 40 osób. Każda z sesji składała się z ogólnego wprowadzenia do problematyki, po czym uczestnicy warsztatów zostali podzieleni na trzy zespoły. Ponownie zapytano o podanie trzech najistotniejszych zagrożeń, które dostrzegają oni lub ich organizacje, bazując na raporcie Europeany. Oto lustrzane odbicie listy zawierającej pięć najistotniejszych zagrożeń wymienionych przez ich kolegów z kursu Open Culture Data, z wyjątkiem niewielkiej różnicy w porządku wymienionych punktów:

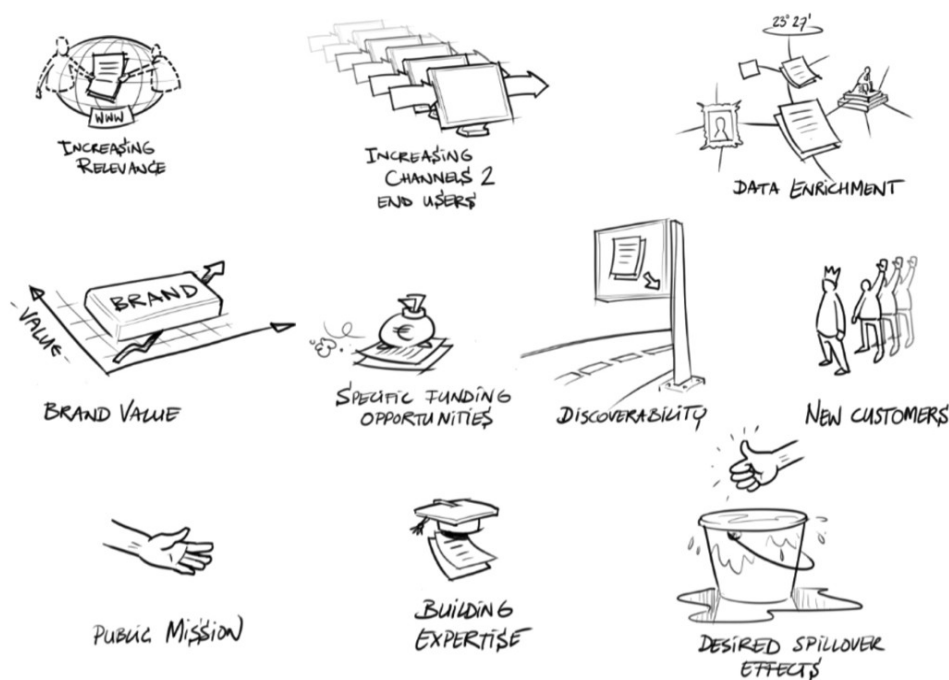
Tab. 1. Pięć najistotniejszych zagrożeń wynikających z otwarcia danych wg przedstawicieli dwóch zespołów holenderskich organizacji działających w sferze kultury.

KURS OPEN CULTURE DATA	WARSZTATY „BOSS OF YOUR OWN METADATA”
1. Utrata autorstwa	1. Utrata autorstwa
2. Utrata kontroli	2. Utrata potencjalnego dochodu
3. Utrata potencjalnego dochodu	3. Utrata kontroli
4. Utrata wartości marki	4. Prywatność
5. Prywatność	5. Utrata wartości marki

Dzięki grupie niemal 60 przedstawicieli różnego typu, dużych i niewielkich, instytucji kultury w Holandii, uzyskaliśmy ogląd podstawowych zagrożeń, które są dostrzegane w otwieraniu metadanych i zawartości. Największy niepokój budzi fakt, że otwarcie zasobów spowoduje ich rozpowszechnienie i wielokrotne wykorzystanie, przy braku jakichkolwiek dochodów dla samego dostawcy. Wiąże się to z kolejnym punktem na liście — utratą kontroli. W sytuacji, gdy nie można śledzić tego, kto korzysta z zasobów ani w jaki sposób, organizacje obawiają się utraty kontroli nad ich zbiorami. Uczestnicy warsztatów nie obawiają się bezpośredniej utraty dochodów z powodu otwartego udostępnienia danych, ale przewidują, że to może ich czekać w przyszłości, gdy osoby trzecie skorzystają z ich zbiorów danych do rozwijania nowych wzorców biznesowych. Utrata wartości marki wiąże się zarówno z utratą autorstwa, jak i kontroli: jeżeli ludzie nie znają pierwotnego źródła zbioru danych, to wartość marki organizacji GLAM, która je dostarczyła, nie wzmacnia się. Ponadto sprawy związane z prywatnością mogą być zagrożone w tych instytucjach GLAM, które rejestrują informacje osobowe (np. dane genealogiczne). Oznacza to, że ten problem może się pojawić w przypadku zbiorów lub organizacji mających dużo danych na temat pojedynczych osób.

(Dostrzegane) korzyści z otwartych danych

Kursanci oraz uczestnicy warsztatów „Boss of your own metadata” zostali poproszeni o powtórzenie ćwiczenia, tym razem z wyliczeniem trzech najważniejszych korzyści płynących z otwartych danych, które oni sami lub ich instytucje uznają za najistotniejsze.

Il. 5. Korzyści płynące z otwierania danych.
Źródło: Image by JAM/Europeana (CC BY 3.0).

Wyniki ponownie uporządkowano według hierarchii ważności, zgodnie ze wskazaniami dwóch zespołów uczestników warsztatów, i te wyniki już nieco bardziej różnią się od wskazanych w raporcie Europeany niż w przypadku wykazu dostrzeganych zagrożeń:

Tab. 2. Pięć najważniejszych korzyści płynących z otwarcia danych wg przedstawicieli dwóch grup holenderskich organizacji sektora kultury.

KURS OPEN CULTURE DATA	WARSZTATY „BOSS OF YOUR OWN METADATA”
1. Misja publiczna	1. Misja publiczna
2. Wzbogacenie danych	2. Wzbogacenie danych
3. Zwiększenie liczby dróg dostępu dla końcowego użytkownika	3. Wyszukiwalność
4. Zwiększenie trafności	4. Zwiększenie liczby dróg dostępu dla końcowego użytkownika
5. Nowi klienci	5. Zwiększenie trafności

W sumie panuje zgodne przekonanie, że otwarte dane powinny być częścią misji publicznej, zwłaszcza jeśli organizacja jest finansowana z pieniędzy publicznych. Udostępnienie zbiorów jak największej liczbie osób jest po prostu kluczową kwestią dla większości instytucji dziedzictwa kulturowego, o czym świadczą powyższe wyniki. Ponadto wskazywano, że dzięki otwarciu danych będzie można wzbogacać zbiorcze kolekcje takie jak Europeana lub inne zainteresowane strony, a następnie wprowadzać je z powrotem do swoich systemów czy portali internetowych. Dla uczestników wzbogacenie oznacza również możliwość powiązania ich otwartych danych z danymi pochodzącymi od innych, mających podobne zbiory. Zwiększenie liczby dróg dostępu (np. Wikipedia), dzięki którym można trafić do końcowych użytkowników jest także dostrzeganą ważną korzyścią otwierania danych. Wiąże się to z „wyszukiwalnością” (*discoverability*), która prowadzi użytkownika do strony internetowej dostawcy, gdy bezpośredni wynik otwartych danych jest dostępny poprzez większą liczbę kanałów. Zwiększenie trafności oznacza otwarcie możliwości korzystania z kolekcji tam, gdzie znajdują się użytkownicy internetowi, np. na portalach społecznościowych. Korzyść z potencjalnego przyciągnięcia nowych klientów i wzajemnego oddziaływania była jedynie wzmiankowana przez niektórych uczestników kursu mistrzowskiego.

Ponowne twórcze zastosowanie: konkurs „Open Culture Data App”

Aby wywołać zainteresowanie otwartymi zbiorami danych kulturowych i pobudzić ich ponowne wykorzystanie, zorganizowaliśmy konkurs na aplikację, który trwał od 16 czerwca do 31 grudnia 2012 r. Ustaliliśmy trzy główne wyzwania dla społeczności programistów:

1. Stworzenie aplikacji poszerzających odbiorcom pole poszukiwań (on-line, off-line, na stronie).
2. Stworzenie aplikacji pozwalającej docierać do odbiorców w nowatorski sposób.
3. Stworzenie aplikacji łączących różne zbiory danych.

W przeciwieństwie do licznych znanych nam innych konkursów, które były planowane na kilka tygodni czy trwających nawet i jeden dzień, zdecydowaliśmy się dać programistom więcej czasu na opracowanie czegoś ciekawego, co rzeczywiście działa, a nie jedynie modelu. Przewidziano cztery nagrody (złoto, srebro, brąz, nagroda Holenderskich Archiwów Państwowych) z pulą finansową o łącznej wartości 7500 €. Złoty finalista mógł ostatecznie wygrać 3000 €.

Konkurs ogłoszono na wielkim maratonie programistycznym zorganizowanym przez Hack de Overheid w czerwcu 2012 r., podczas którego społeczność Open Culture Data wystąpiła ze swoimi prezentacjami i warsztatami. Przygotowani na to uczestnicy kursu mistrzowskiego (w sumie ośmiu) oraz inni dostawcy otwartych danych kultury przekazali swoje dane grupie programistów. Podobny duży maraton odbył się w październiku 2012 r., a także jeszcze jeden mniejszy, koncentrujący się na ponownym wykorzystaniu danych w grach. Ten ostatni zorganizowano tuż przed ostatecznym terminem wyznaczonym na 31 grudnia. Ponadto od czerwca do grudnia występowało z wieloma prezentacjami promującymi konkurs oraz samą inicjatywę *Open Culture Data*, m.in. na konferencji programistów, konferencji Wikimedia Netherlands czy przed studentami Communication and Media Design.

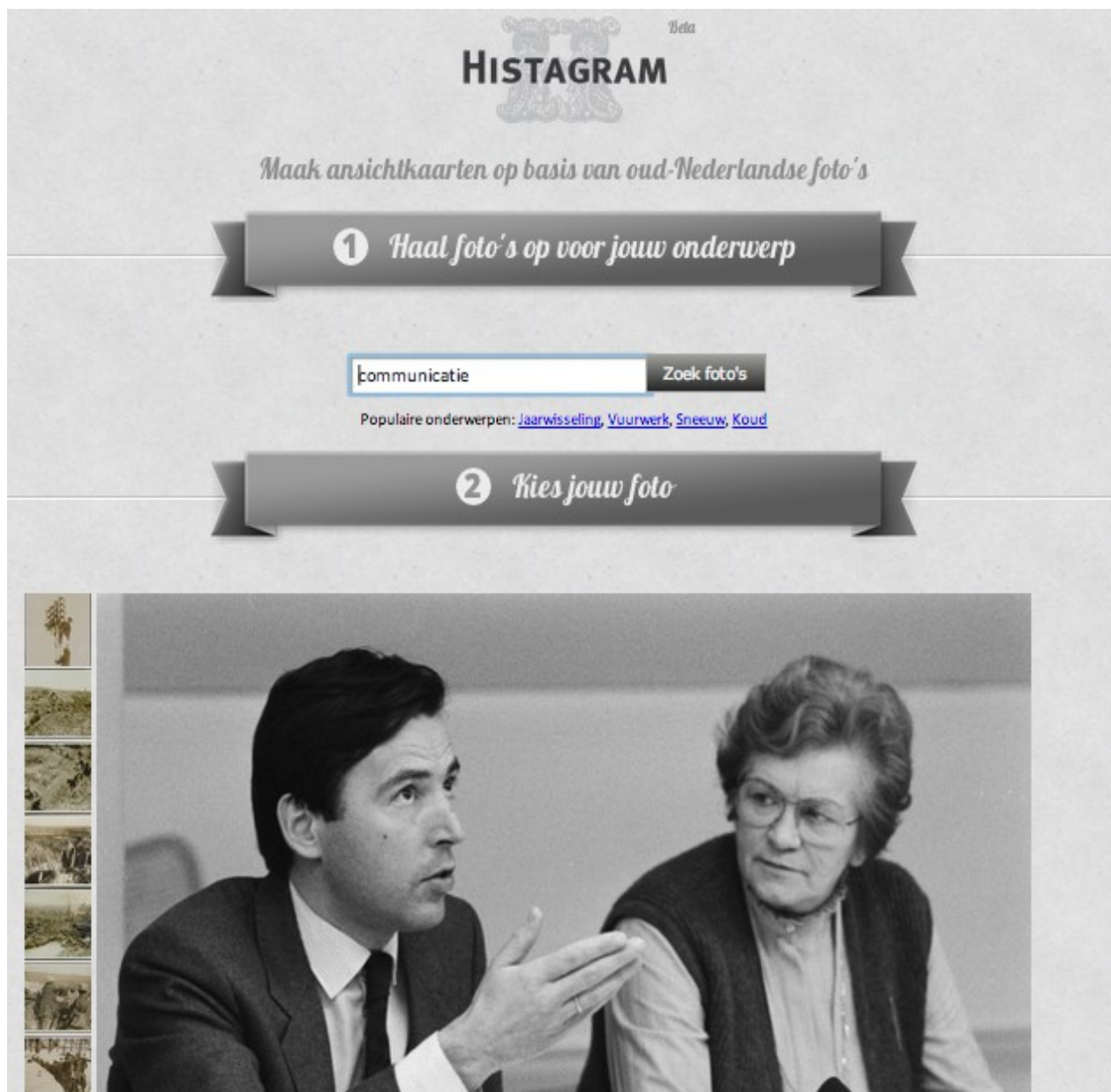
W sumie na konkurs zgłoszono 27 aplikacji, o wiele więcej niż zakładaliśmy, a ich jakość również przekroczyła nasze najśmielsze oczekiwania. Laureatów wybierało jury złożone z pięciu osób (dwie z GLAM, dwóch specjalistów od otwartych danych i programista). Pierwszą nagrodę zdobyła aplikacja [Museapp](#) opracowana przez Femke van der Ster, Petera Henkesa oraz Jelle'a van der Stera (il. 6). Pozwala ona na tworzenie własnego dzieła sztuki z fragmentów sławnych dzieł dawnych mistrzów: pejzaży, ludzi, zwierząt, obiektów i nieba. Można przenosić wycięte fragmenty na własne płótno, przycinać, przesuwac, kopiować, tworząc kolaż, a potem dzielić się swoim dziełem za pośrednictwem Facebooka, maila, przenosząc do aparatu fotograficznego lub do internetowej galerii, gdzie może zostać oceniona przez krytyków sztuki i innych ludzi tworzących w aplikacji Museapp.

Il. 6. Zdobywca złotej nagrody: Museapp, zaprojektowana przez Femke van der Ster, Jelle'a van der Stera i Petera Henkesa.

Źródło: Museapp [on-line], [dostęp 01.10.2014]. Dostępny w: <http://www.museapp.org/>.

Srebro otrzymał [Histogram](#), aplikacja zaprojektowana przez Frontwise (Richard Jong), umożliwiająca tworzenie cyfrowych pocztówek na bazie dawnych zdjęć czy obrazów (il. 7).

Il. 7. Zdobywca srebrnej nagrody: Histogram, zaprojektowany przez Richarda Jonga.
Źródło: Histogram [on-line], [dostęp 01.10.2014]. Dostępny w: <https://histagram.nl/>.

Trzecią nagrodę przyznano aplikacji [SimMuseum](#) opracowanej przez Haya Kranena, będącej grą sieciową, w której można stać się dyrektorem muzeum, kolekcjonować dzieła sztuki i stworzyć własne muzeum (il. 8).

SimMuseum Januari 2013

 € 469.700	 € 343.878.100	 € 68.340
 € 15.000	 € 50.290	 € 3.026.000
 € 10.447.400	 € 3.668.000	 € 330.000
		

alles schilderijen foto's schepen mode

Museum voor Moderne Kunst Arnhem

locatie : Arnhem
budget: 91.975
bezoekers afgelopen beurt: 0
inkomen afgelopen beurt: € 0

collectie

Ontvangst op Paleis Lange Voorhout in Den Haag i.v.m. kabinetsformatie door Beatrix; fractievoorzitter van PvdA drs. Joop den Uyl

Aankoopprijs: € 80.000

Koop kunstVolgende beurt

Il. 8. Zdobywca brązowej nagrody: SimMuseum, zaprojektowana przez Haya Kranena.
Źródło: SimMuseum [on-line], [dostęp 01.10.2014]. Dostępny w: <http://simmuseum.haykranen.nl/>.

Nagroda Holenderskich Archiwów Państwowych została przyznana aplikacji Tijdbalk.nl, opracowanej przez Arjana den Boera (il. 9). Z tą aplikacją użytkownicy mogą tworzyć własne linie czasu z historycznymi fotografiami, a także dodawać własne treści.

21 NOVEMBER 1963
Telespelspel "Intimiteiten" van de VARA

7 december 1963
Programma "Zo is het toevallig ook nog een keer" van de VARA
Programma "Zo is het toevallig ook nog een keer" van de VARA
TV-programma's; overzichten

12 APRIL 1966
Hetty Blok als Zuster Kiviya

bron: Beeldbank Nationaal Archief
Bilsen, Joop van / Anefo

gemaakt door [Arjan den Boer](#) op basis van [TimelineJS](#) voor de [Open Cultuur Data Competitie 2012](#)

Il. 9. Zdobywca Nagrody Holenderskich Archiwów Państwowych: Tijdbalk.nl, zaprojektowana przez Arjana den Boera. Źródło: Tijdbalk.nl [on-line], [dostęp 01.10.2014]. Dostępny w: <http://tijdbalk.nl/>.

Organizując konkurs programistyczny, społeczność Open Culture Data miała okazję do podniesienia świadomości w zakresie otwartych danych oraz sformułowania programu działań i poszerzenia perspektyw instytucji dziedzictwa kulturowego w tym zakresie, a także przedstawienia efektów podjętych działań; pewne ważne doświadczenia zostały zdobyte:

1. **Nic nie dzieje się ot tak:** osiągnięcie konkretnych wyników prac zawsze zabiera czas i zawsze kosztuje. W czasie trwania konkursu bezustannie uświadamialiśmy społeczność programistów, zadawaliśmy im pytania, czego chcą i potrzebują, i zawsze byliśmy gotowi na pytania z ich strony i udzielanie odpowiedzi.
2. **Stabilność:** potrzeba wielu działań, aby zyskać pewność, że konkursy na aplikacje dają trwale rezultaty. Programiści, dostawcy danych i społeczności jak Open Culture Data powinni połączyć wysiłki i upewnić się, że rozumieją siebie nawzajem, dzięki czemu podaż i popyt są zharmonizowane. Zauważaliśmy, że zarówno na poziomie krajowych, jak i międzynarodowych działań na rzecz otwartych danych większość aplikacji zaprojektowanych na konkursy znika, ponieważ nie mogą być trwale i długoterminowo utrzymywane, często pozostają na etapie prototypu. Zanim zdobędziesz aplikację z prawdziwego zdarzenia, pojawi się wiele innych, podobnych aplikacji. Dlatego Open Culture Data będzie w przyszłości skupiać się na rozwoju trwałych wzorców biznesowych zakładających źródła dochodu zarówno dla przyszłych programistów, jak i instytucji kultury.
3. **Nie wszystkie dane są tak samo popularne:** użyto 14 z 34 dostępnych zbiorów danych. Zbiór danych Rijksmuseum, z jego sławnymi zbiorami liczącymi 125 000 obrazów w wysokiej rozdzielczości i łatwym w użyciu API, był najbardziej popularny, bo użyto go w 9 z 97 aplikacji zgłoszonych na konkurs. Zasadniczo, zbiory oferujące zarówno metadane, jak i zasoby, były bardziej popularne niż otwarte zbiory danych zawierające jedynie metadane. Tam, gdzie skorzystano ze zbioru złożonego z samych metadanych, zwykle łączono go z innym zbiorem danych zawierającym obrazy lub nagrania wideo. Jedynym wyjątkiem był zbiór Arts Holland, który zawiera bieżące informacje na temat wydarzeń kulturalnych w Holandii.

6. Perspektywy

Open Culture Data także spogląda w przyszłość. Teraz, gdy tak wiele kulturowych zbiorów danych, pochodzących od pierwszych dostawców w sektorze dziedzictwa kulturowego w Holandii, można ponownie wykorzystać, pojawia się potrzeba sprawdzenia wyników otwarcia kultury. Mimo że mierzenie osiągnięć on-line zyskuje coraz większą popularność w sektorze GLAM, specjalne narzędzia pomiaru efektów otwarcia danych kulturowych są rzadkością¹⁸. Wielu zainteresowanych (przedstawiciele instytucji GLAM, stratedzy i programiści) zgłaszało podczas sesji naszego kursu mistrzowskiego i warsztatów organizowanych przez nas na różnych maratonach oraz podczas sympozjum „Boss of your own metadata”, potrzebę opracowania modelu umożliwiającego ocenę wpływu otwierania się kultury. Brak argumentów opartych na dowodach, które by poparły otwieranie się kulturowe, stał się nawet centralnym tematem spotkania ekspertów z osobami zawodowo związanymi z instytucjami GLAM na współorganizowanym przez nas Festiwalu Otwartej Wiedzy (Open Knowledge Festival) w Helsinkach.

¹⁸ FINNIS, J., CHAN, S., CLEMENTS, R. How to Evaluate Online Success? A New Piece of Action Research. W: *Museums and the Web 2011* [on-line]. Published March 31, 2011 [dostęp 23.09.2012]. Dostępny w: <http://goo.gl/Xj4e1t>.

Póki dziedzina danych otwartej kultury jest stosunkowo młoda, te wysoce użyteczne informacje wciąż są niepotwierdzone. W celu poprawienia tego stanu rzeczy i włączenia się w nurt gromadzenia informacji na temat wpływu otwarcia danych i zasobów kulturowych, Open Culture Data opracuje model opomiarowania (GLAMetrics) służący do dokumentowania efektów otwartej dystrybucji. Pierwsza wersja tego modelu jest obecnie testowana w ramach społeczności Open Culture Data. Na podstawie zebranych w tym czasie doświadczeń przygotujemy ankietę, którą szeroko rozdystrybuujemy wśród tych instytucji GLAM, które w sposób otwarty rozpowszechniają swoje dane i/lub zasoby. Póki nie mamy potwierdzenia o innych międzynarodowych inicjatywach mających na celu zmierzenie wpływu, jaki niesie otwarta kultura, chcemy podjąć współpracę z międzynarodowymi społecznościami jak Europeana, OpenGLAM oraz projekt GLAM-WIKI. Dzięki temu będziemy mogli rozpowszechnić naszą ankietę opartą na modelu opomiarowania na poziomie międzynarodowym, zarówno w celu zdobycia większych i reprezentatywnych zbiorów danych do analizy, jak i udziału w rozwoju ruchu danych otwartej kultury w szerszej skali niż jedynie w granicach Holandii. Chcemy też zorganizować warsztaty podczas ważnych konferencji i spotkań, aby towarzyszyć instytucjom GLAM w uzupełnianiu naszej ankiety i w przekazywaniu swoich danych. Wyniki naszej oceny będą szeroko rozpowszechnione w postaci prezentacji i publikacji elektronicznych oraz artykułów (oczywiście dostępnych w internecie bez ograniczeń i za darmo).

Wyniki oceny skutków otwartej kultury nie są jedynym rezultatem działalności Open Culture Data w Holandii, którymi chcielibyśmy dzielić się z międzynarodowym ruchem otwartej kultury. W przypadku obywatelskiego projektu otwartej nauki P2PU, tworzymy darmowe kursy on-line dla osób zawodowo związanych z instytucjami GLAM, zainteresowanych otwieraniem danych lub zasobów na zasadach sformułowanych na kursie mistrzowskim. A w ramach projektu EU-funded [Apps4EU](#), tłumaczymy niektóre z naszych opracowań, aby mogły być ponownie wykorzystane przez podobne inicjatywy, które w innych krajach europejskich dopiero się rozpoczynają. Pierwsza europejska inicjatywa typu Open Culture Data rozpoczęła działalność w Belgii, we wrześniu 2012 r. i zorganizuje swój pierwszy maraton programistyczny wiosną 2013 r., kolejna będzie w Finlandii¹⁹ ²⁰.

7. Wnioski

Pod koniec 2011 r., gdy rozpoczynaliśmy działalność Open Culture Data, mieliśmy do dyspozycji osiem zbiorów danych od sześciu różnych dostawców. Po kursie mistrzowskim, trwającym od kwietnia do czerwca 2012 r., z 17 uczestników 10 przygotowało dodatkowe zbiory danych ogólnodostępnych poprzez Open Culture Data. Pozostali, którzy nie wzięli udziału w kursie, sami się zgłaszali lub my występowaliśmy

¹⁹ PEKEL, J. OpenGLAM workshop at the OKFestival. W: *OpenGLAM* [on-line]. September 27, 2012 [dostęp 28.02.2013]. Dostępny w: <http://goo.gl/sfJJP>.

²⁰ Inicjatywa Open Data Culture obejmuje także inne kraje: Czechy, Francję, Niemcy, Portugalię, Hiszpanię, Włochy i Wielką Brytanię. Por.: *Apps4EU: Apps 4 Europe — Turning Data into Business*. W: *Europe's Information Society* [on-line]. 30.08.2013 [dostęp 17.10.2014]. Dostępny w: <http://goo.gl/LSFDGv> — przyp. red.

z inicjatywą, aby jeszcze szerzej otworzyli swoje dane. W sumie mamy 34 zbiory danych otwartej kultury (Open Culture Datasets), pochodzące od 22 niezależnych dostawców, dostępne na otwartych licencjach, zawierające łącznie 29 mln rekordów o pełnych metadanych i znacznej zawartości (1,6 mln obrazów, tekstów, nagrań dźwiękowych i wideo). Różnorodny zakres ma 40 aplikacji opracowanych na bazie Open Culture Datasets.

Największą trudnością, z którą musieliśmy się zmierzyć przy umożliwianiu instytucjom kultury otwarcia się — poza zagrożeniami omówionymi w artykule — był brak wiedzy z zakresu prawa autorskiego w tym sektorze, jak też brak (aktualnych) informacji o statusie prawnym zbiorów. Instytucje kultury, które podzieliły się zbiorami danych, przekonały się, że wartość dodana znajduje się przede wszystkim w ich misji publicznej oraz w celu polegającym na uczynieniu ich zbiorów dostępnymi i wartościowymi dla społeczeństwa. Ponadto, poprzez otwieranie swoich zbiorów danych, instytucje te stały się bardziej widoczne i użyteczniejsze w internecie, gdyż ich dane można dalej przekazywać i mieć do nich dostęp z wielu miejsc w sieci, np. poprzez Wikipedię. Poza tym aplikacje, które dotychczas opracowano, dały nowy ogląd na dane otwartej kultury i sposób na ich ponownie wykorzystanie, ubogacenie i powiązanie, o czym te instytucje nawet nie marzyły. Określiłiśmy następujące doświadczenia, które uznaliśmy za kluczowe w osiągnięciu celu zarówno przez nas, jak i w podobnych inicjatywach:

1. **Innowatorzy (pomysłodawcy) wyznaczają kierunek.** Sformowanie odpowiedniego zespołu specjalistów z dziedziny kultury, którzy uwierzyli w (potencjalną) siłę otwarcia danych i chcieli eksperymentować, pozwoliło stworzyć niewielką, ale bardzo mocną awangardę. Na przykład: po przyłączeniu się do inicjatywy prestiżowego holenderskiego Rijksmuseum, jego śladem poszły również inne instytucje, takie jak Narodowe Muzeum Starożytności (National Museum of Antiquities).
2. **Tworzenie praktycznych przykładów.** Powód, dla którego instytucje kultury są niezdecydowane w przyłączaniu się do inicjatyw związanych z otwarciem danych, wynika przede wszystkim z braku wiedzy lub obaw przed konsekwencjami, jakie by to miało w ich bieżącej działalności: mogłoby zaszkodzić ich wzorcowi biznesowemu, pojawiłyby się osoby nadużywające ich danych lub wykorzystujące je do celów, na które te instytucje nie wyraziły zgody lub przypadki zniekształcania danych. Obawy te nie są oparte na faktach ani doświadczeniu²¹. Wstrzymuje je to od osiągania korzyści, które mogłyby zyskać z otwarcia się, jak i z eksperymentowania z innowacyjnymi pomysłami dla nowych usług lub zastosowań. Wiemy już, że przez praktyczne otwarcie danych kultury i aktywne zachęcanie do ponownego ich wykorzystania, można przekonać instytucje kultury, by przyłączyły się do tej inicjatywy (ruchu).
3. **Rozważanie na temat danych kultury wymaga wielostronnej perspektywy.** Wiele instytucji kultury ma własne zdanie na temat nowych zastosowań i usług związanych z ich danymi, ale to jest tylko jeden sposób patrzenia na nie.

---

²¹ VERWAYEN H., dz. cyt.

Nauczyliśmy się, że kontaktowanie tych instytucji ze „światem zewnętrznym” — światem komputerowców, projektantów, studentów, ale również z innymi dostawcami danych i przedsiębiorstwami — to nie tylko dobra zabawa, ale również źródło wsparcia dla instytucji w szukaniu nowych dróg dla propagowania sztuki i kultury w erze cyfrowej.

Mając na uwadze te kluczowe zagadnienia, czynniki zagrożeń i powodzenia, wraz z łatwo dostępną wiedzą o Open Culture Data i podobnych inicjatywach, wierzymy, że instytucje o różnej randze, te z niewielkimi budżetami, jak i te dysponujące wielkimi zasobami finansowymi, przyłączą się do tego ruchu. W nadchodzących latach spodziewamy się ujrzyć szybki wzrost nieograniczonego dzielenia się danymi i ponownego wykorzystywania zbiorów, które zainspirują wciąż poszerzającą się wspólnotę GLAM.

Podziękowania

Open Culture Data oraz konkurs na aplikację stały się możliwe dzięki wsparciu programu cyfryzacji „Images for the Future”. Podziękowania kierujemy do Creative Commons Netherlands za zorganizowanie kursu mistrzowskiego. Szczególne podziękowania kierujemy do Tima de Haana (Holenderskie Archiwa Państwowe) oraz Yannicka H'Madoun (Kennisland) za ich zaangażowanie i wsparcie. Jesteśmy zobowiązani OpenGLAM, oddziałowi Open Knowledge Foundation — w szczególności Samowi Leonowi i Jorisowi Pekelowi — za współorganizację naszych warsztatów oraz wsparcie merytoryczne. Oczywiście jesteśmy głęboko wdzięczni pionierom w sektorze kultury, którzy dostrzegli korzyści płynące z otwarcia danych i dostarczyli swoje zbiory danych do nieograniczonego ponownego użycia przez każdego użytkownika. Wreszcie, głębokie wyrazy wdzięczności składamy wszystkim programistom, którzy poświęcili swój cenny wolny czas na tworzenie aplikacji opartych na wspomnianych otwartych zbiorach danych i udowodnili, że prawdą jest, iż mądrzy ludzie w dużej mierze pracują na korzyść innych.

Bibliografia:

1. Commons:Licensing. W: *Wikimedia Commons* [on-line]. Published January 14, 2013 [dostęp 21.01.2013]. Dostępny w: <http://goo.gl/9ThRwe>.
2. DUVEBORG, M., BOLIN, J. Europeana's huge cultural dataset opens for re-use. W: *Europeana Professional* [on-line]. 12.09.2012 [dostęp 24.01.2013]. Dostępny w: <http://goo.gl/KDfklz>.
3. EDSON, M. Museums and the Commons: Helping makers get stuff done. W: *Slideshare* [on-line]. 16.12.2010 [dostęp 24.01.2013]. Dostępny w: <http://goo.gl/tkABXt>.
4. FINNIS, J., CHAN, S., CLEMENTS, R. How to Evaluate Online Success? A New Piece of Action Research. W: *Museums and the Web 2011* [on-line]. Published March 31, 2011 [dostęp 23.09.2012]. Dostępny w: <http://goo.gl/Xj4e1t>.
5. GROB, B. i in. Why Reinvent The Wheel Over And Over Again? How an Offline Platform Stimulates Online Innovation. W: *Museums and the Web 2011* [on-line]. Published 31.03. 2011 [dostęp 24.01.2013]. Dostępny w: <http://goo.gl/VoBdtc>.

6. HUGENHOLTZ, P.B. Abuse of database right. Sole-source information banks under the EU Database Directive. W: LÉVÊQUE, F., SHELANSKI, H. (red.). *Antitrust, Patents and Copyright: EU and US Perspectives*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2005, s. 203–219. [Referat dostępny również w formacie PDF — przyp. red.]: HUGENHOLTZ, P.B. Abuse of database right: Sole-source information banks under the EU Database Directive. W: *IVIR Institute for Information Law : publications* [on-line], [dostęp 20.01.2013]. Dostępny w: <http://www.ivir.nl/publications/hugenholtz/abuseofdatabaseright.pdf>.
  7. KROES, N. Foreword: Culture and Open Data: How Can Museums Get the Best from their Digital Assets? *Uncommon Culture: From Closed Doors to Open Gates* [on-line]. 2011, vol. 2, no. 3/4 [dostęp 10.12.2012]. Dostępny w: <http://goo.gl/PsTai7>.
  8. LAKHANI, K.R., PANETTA, J.A. *The Principles of Distributed Innovation* [on-line], [dostęp 01.10.2014]. Dostępny w: <http://www.mitpressjournals.org/doi/pdf/10.1162/itgg.2007.2.3.97>.
  9. NIGGEMANN, E., DECKER, J. de, LÉVY, M. *The New Renaissance. Reflection group on bringing Europe's cultural heritage online* [on-line]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011 [dostęp 10.12.2012]. Dostępny w: http://www.eurosfair-prd.fr/7pc/doc/1302102400_kk7911109enc_002.pdf.
  10. PEKEL, J. OpenGLAM workshop at the OKFestival. W: *OpenGLAM* [on-line]. September 27, 2012 [dostęp 28.02.2013]. Dostępny w: <http://goo.gl/sfJJP>.
  11. Public Sector Information — Raw Data for New Services and Products. W: *Internet Archive* [on-line]. December 2012 [dostęp 17.02.2013]. Dostępny w: <http://goo.gl/CLels5>.
  12. Query of the Europeana API on the rights status of all records in the Europeana database. W: *Europeana API Service* [on-line], [31.01.2013]. Dostępny w: <http://pro.europeana.eu/api>.
  13. VERWAYEN H., ARNOLDUS, M., KAUFMAN P.B. The problem of the yellow Milkmaid: a business model perspective on open metadata. W: *Europeana Whitepaper* [on-line]. 2011, no. 2 [dostęp 10.12.2012]. Dostępny w: <http://pro.europeana.eu/documents/858566/2cbf1f78-e036-4088-af25-94684ff90dc5>.
  14. WAIBEL, G., ERWAY, R. Think global, act local—library, archive and museum collaboration. *Museum Management and Curatorship* 2009, no. 24(4), s. 1–14.
  15. ZEINSTRAS, M., TIMMERMANS, N. Auteursrecht en Open Data in de Culturele Sector. W: *Open Cultuur Data* [on-line]. Amsterdam: Creative Commons Nederland. Consulted, 2012 [dostęp 10.12.2012]. Dostępny w: <http://www.opencultuurdata.nl/wp-content/uploads/2012/07/Auteursrecht-en-Open-Data-in-de-Culturele-Sector.pdf>.
  16. ZEINSTRAS, M., TIMMERMANS, N. Creative Commons-licenties en methoden voor het openstellen van culturele data. W: *Open Cultuur Data* [on-line]. Amsterdam: Creative Commons Nederland, 2012 [dostęp 10.12.2012]. Dostępny w: <http://www.opencultuurdata.nl/wp-content/uploads/2012/07/Creative-Commons-licenties-en-methoden-voor-het-openstellen-van-culturele-data.pdf>.
  17. ZEINSTRAS, M., TIMMERMANS, N. Open data: delen, verbinden, verrijken. W: *Open Cultuur Data* [on-line]. Amsterdam: Creative Commons Nederland, 2012 [dostęp 10.12.2012]. Dostępny w: <http://www.opencultuurdata.nl/wp-content/uploads/2012/07/Open-Data-Delen-Verbinden-en-Verrijken.pdf>.
-

Załącznik 1. Przegląd zbiorów danych (w porządku alfabetycznym)

INSTYTUCJA	TYP DANYCH	REKORDY/OBIEKTY	LICZBA GWIAZDEK NADANYCH W RANKINGU LINKED OPEN DATA	SYSTEM LICENCJI
Amsterdam Museum	Dane zbiorów	70,000 obrazów	API, XML, OAI/PMH, LOD*****	Obrazy w PD, metadane pod CC0
Arts Holland	Dane dotyczące wydarzeń	100,000 wydarzeń (1,400 lokalizacji, 45 rodzajów)	API****	Metadane pod CC0
Archief Eemland	Dane zbiorów	2,000 map	Open Search API****	Obrazy pod CC-BY, metadane pod CC0
Centraal Museum	Dane zbiorów	8,500 rekordów z modą (650 obrazów)	XML dump**	Obrazy w PD/ CC0, metadane pod CC0
Europeana	Metadane zbiorów	23,000,000 rekordów	API *****	Metadane pod CC0
EYE Film Institute Netherlands	Metadane zbiorów	170 rekordów z holenderskimi filmami	ODS file***	Metadane pod CC0
Fries Museum	Dane zbiorów	17,000 rekordów z modą (2,100 images)	XML file**	Obrazy w PD, metadane pod CC0
Groene Hart Archieven	Dane zbiorów	80 dawnych map	Txt and CSV file**	Obrazy w PD, metadane pod CC0
Koninklijke Bibliotheek	Dane zbiorów	454,800 zapisów tekstów politycznych 11,240 książek	API, XML, Full text OCR****	Teksty polityczne w całości pod CC0 treść książek w PD, metadane o książkach pod CC0
Nationaal Archief (Dutch National Archives)	Dane zbiorów	141,177 zdjęcia prasowe 477 dawne mapy 2,873 zdjęcia z I Wojny Światowej 693 map polderów	Open search API, OAI-PMH****	Obrazy CC BY-SA Mapy CC0 Metadane pod CC0 Zdjęcia I WŚ: oznaczenie PD Mapy polderów: CC0
National Committee for 4 and 5 May	Metadane zbiorów	3,500 pomników wojennych	XML-feed and dump, OAI***	Metadane pod CC0
Netherlands Institute for Sound and Vision	Dane zbiorów	2,100 nagrań dźwiękowych 12,000 obrazów 18,000 haseł Wiki 1,800 nagrań wideo	SoundCloud API, MediaWiki API*****	Nagrania dźwiękowe pod CC BY-SA Obrazy i artykuły pod CC BY-SA

				Wideo pod CC BY-SA
NIOD Institute for War, Holocaust and Genocide Studies	Metadane zbiorów	140,000 rekordów z metadanymi	OAI-PMH****	Metadane pod CC0
Regionaal Archief Leiden	Dane zbiorów	4,086,171 rekordy z danymi genealogicznymi 80,000 rekordy obrazów (i część samych obrazów)	OpenSearch API, OAI-PMH harvesting****	Rekordy genealogiczne: obrazy pod CC BY-SA, metadane CC0 Rekordy obrazów: obrazy pod CC BY-SA, metadane CC0
Regionaal Archief Nijmegen	Dane zbiorów	684 obrazy żołnierzy II Wojny Światowej	Flickr API****	Obrazy pod CC BY-SA
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	Dane zbiorów	550,000 obrazów 150,000 rekordów bibliotecznych	API, OAI-PMH****	Obrazy pod CC BY-SA, metadane pod CC0
Rijksmonumenten	Dane zbiorów (wzbogacone)	61,000 pomników uzupełnionych o treści ze źródeł jak Wikipedia	API****	Obrazy CC BY-SA,
Rijksmuseum	Dane zbiorów	111,000 obrazów	API, OAI-PMH****	Obrazy w PD, metadane pod CC0
Rijksmuseum van Oudheden (Dutch National Museum of Antiquities)	Dane zbiorów	150,000 obrazów	API, OAI-PMH****	Obrazy pod CC-BY, metadane pod CC0
Tropenmuseum (Dutch Museum of the Tropics)	Dane zbiorów	50,000 obrazów	Wikimedia Commons API****	Obrazy pod CC BY-SA
University Library Utrecht	Dane zbiorów	111 dawnych map	OAI-PMH****	Obrazy w PD, metadane pod CC0
Visserijmuseum Zoutkamp	Dane zbiorów	562 rekordów	API, XML****	Obrazy pod CC BY, metadane pod CC0
Razem: 22 dostawców danych		Razem: 29,223,938 obrazy: 1,153,407 wideo: 1,800 audio: 2,100 teksty: 484,040 rekordy z samymi metadanymi: 27.582.591		

Załącznik 2. Przegląd ponownego użycia danych (w porządku alfabetycznym)

APLIKACJA	OPRACOWANA PRZEZ	UŻYTY ZBIÓR DANYCH
Anefo 1959-1989	Michiel Doeven	National Archives
ANEOetbal	Jeroen Hoefnagels, Daan Marcellis	National Archives
Arkyves ICONCLASS Browser	Etienne Posthumus (Arkyves)	Rijksmuseum
Art from the Rijksmuseum	Maarten Trompper	Rijksmuseum
Bites	Stijn van Vilsteren, Tom Toepol, Jente Insing, Robbert van der Steenhoven	Sound and Vision
Cabaretier Archief	Tom Merkestijn, Derk Schermacher, Dennis Pol	National Archives, Sound and Vision
Connected Collection	Wout van Wezel (Cit)	Amsterdam Museum, National Archives, Rijksmuseum, Sound and Vision
CultHunt	Ruben Kroes, Joep Voorn, Steve Zonneveld, Sander Smeekes	Amsterdam Museum
Doek voor in je Hoek	Hoppinger (Andra Veraart, Arno Hartensveld, Cies Breijs, Maarten van den Hoek, Rolf van de Krol, Wouter Ramaker)	Rijksmuseum
Dutch Film Angle	Ernst Dommershuijzen	EYE Film Institute Netherlands, National Archives
Gezichten van het Rijksmuseum	Hans van den Berg en Arjan den Boer	Rijksmuseum
Het Virtuele Rijksmuseum	Hay Kranen	Rijksmuseum
Heatmaps Monumenten	Arjan den Boer	Rijksmonumenten, University Library Utrecht
Histogram	Frontwise (Richard Jong)	National Archives
Historische kaarten op de iPad	Kars Alfrink, Chris Eidhof	National Archives
Maak Jezelf Rijk(s)	Fabian van Zwam, Thierry van Remortel, Mehdi Ebadi, Michael Tukker	Rijksmuseum
Map the War	Dennis Adriaansen	NIOD
Mix van Nederland	Linsey Jepma, Paul Vonk, Burhan Eskin, Samira Abdelwajid en Mellissa Geutskens	Sound and Vision
Muse App	Femke van der Ster, Peter Henkes, Jelle van der Ster	Amsterdam Museum, Rijksmuseum
Muse – The Personal Mobile Museum	Glimworm IT (Jonathan Carter, Paul Manwaring & Deniz Tezcan)	Rijksmuseum, Wikipedia
Naar Toen	Willem van der Ham, Arthur Meyer, Mobzili	National Archives, RCE, Rijksmonumenten, Rijksmuseum
Open Beelden verrijkt	Jaap Blom (Sound and Vision)	Amsterdam Museum, Rijksmuseum, Sound and Vision

Openarchieff Twitterstreams	Hans Nouwens	Amsterdam Museum, Rijksmuseum
OpenDataNederland.org	Bas van Dijk, Marthijn van den Heuvel	All
Randomapp	Nick Visser, Mike van Rossum, Joshua Nijman, Marc Apon	Arts Holland
Rijksmonumenten	Terry Elk (Elk ICT Services)	RCE, Wikipedia
Rijksmonumenten.info	Hans van der Berg en Arjan den Boer (ab-c media)	Flickr, RCE, Wikimedia, Wikipedia
Rijksmuseum	Tizio BV (Pascal de Vink, Gerald Vrugink, Remco Dazelaar)	Rijksmuseum
Rijksmuseum Meesterwerken	Henk Jurriens	Rijksmuseum
Rijksmuseum Tijdlijn	Ronald Klip	Rijksmuseum
Rijksmuseum Quiz	Nico Witteman	Rijksmuseum
Rijks-Quiz	Ronald Klip	Rijksmuseum
SimMuseum	Hay Kranen	Amsterdam Museum, Flickr, Freesound.org, Jamendo, National Archives, Rijksmuseum, Rijksoverheid.nl, Sound and Vision, Visserijmuseum Zoutkamp, Wikimedia Commons
Sounds Visual	Sander Veenhof	Sound and Vision
Tijdbalk.nl	Arjan den Boer	National Archives, Sound and Vision
Tom's Tijdmachine	Geert Beskers, Joris Bijsterveld, Luc Waardenburg, Bram Blom, Jeffrey Beckers	Sound and Vision
Tube's List	Jonathan Henderson	Arts Holland, Tubelight
WeAmsterdam	Rowdy Boon, Shaun Oostveen, Trisha van Engelen, Bas Kranendonk	Arts Holland
Where on Earth Is...	Jeroen Tietema, Mattijs Hoitink, Yoram Meijaard	Amsterdam Museum, Wikipedia
Vistory	Glimworm IT (Jonathan Carter, Paul Manwaring & Deniz Tezcan)	Sound and Vision
Total: 40 apps		

Tłumaczyła: Agnieszka Brachfogel
Redakcja EBIB

Nota redakcyjna:

Oryginalny tekst: L. Baltussen, J. Oomen, M. Brinkerink, M. Zeinstra and N. Timmermans, *Open Culture Data: Opening GLAM Data Bottom-up*. In *Museums and the Web 2013*, N. Proctor & R. Cherry (eds). Silver Spring, MD: Museums and the Web. Published January 31, 2013. Consulted October 22, 2014. <http://mw2013.museumsandtheweb.com/paper/open-culture-data-opening-glam-data-bottom-up/>.

Tłumaczenie i przedruk artykułu w Biuletynie EBIB wykonane za zgodą autorów.